

Betänkandet (SOU 2021:99) ”Rätt mottagare – Granskning och integritet”

Diarienummer: Ku2020/02393

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och får anföra följande. TU begränsar huvudsakligen sitt yttrande till förslagen om sekretess.

Sammanfattning

- TU avstyrker förslaget om sekretess för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden vid den nya stödfunktionen hos CVE.
- TU förordar i andra hand en sekretessbestämmelse med ett rakt skaderekvisit.
- TU tillstyrker förslaget om att inte begränsa meddelarfriheten.
- TU tillstyrker bedömningen att CVE ska betraktas som självständig i förhållande till Brottsförebyggande rådets övriga verksamhet
- TU ifrågasätter generellt användningen av sekretessregleringen i fråga om personnummer och födelsedatum i personaladministrativ verksamhet.
- TU tillstyrker förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse, med vissa frågetecken kring dess utformning.

Bakgrund och förslag

I betänkandet föreslås att en särskild central stödfunktion ska inrättas för att bistå beslutsorgan som fördelar offentliga medel, för att förebygga att sådant bistånd delas ut till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism och andra antidemokratiska miljöer. Stödfunktionen föreslås placerad inom Nationellt centrum mot våldsbejakande extremism (CVE), som i dag är en enhet inom Brottsförebyggande rådet (Brå). Stödfunktionen ska inte delta i beslutsfattandet utan lämna yttranden till beslutsorganet som sedan självständigt fattar sina beslut.

I betänkandet lämnas även några förslag om sekretess.

a) Sekretess för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden

Det föreslås en ny bestämmelse om skydd för enskilda personliga och ekonomiska förhållanden (§ 32 c) i offentlighets- och sekretesslagen, OSL, enligt vilken sekretess ska gälla för sådana uppgifter hos den nya stödfunktionen hos CVE om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Bestämmelsen är alltså utformad med ett omvänt skaderekvisit och en presumtion för sekretess.

Utredningen noterar (s 146 ff) att det finns ett tydligt intresse av transparens och insyn i vilka verksamheter som får del av offentliga medel och att medlen fördelas i enlighet med de villkor som följer av gällande reglering, inte minst vid tillämpningen av ett demokrativillkor eller en lämplighetsbedömning. Det öppenhetsintresset gör sig naturligtvis gällande såväl i fråga om allmänhetens insyn som för den som söker.

Likafullt är utredningens slutsats att intresset av att skydda uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden överväger insynsintresset.

TU delar, av nyss nämnda skäl, inte den bedömningen och avstyrker därför förslaget.

Vid utformning av en ny sekretessbestämmelse är en viktig utgångspunkt att inte begränsa offentligheten mer än nödvändigt. Om en sekretessbestämmelse likafullt skulle anses behövas förordar TU, i andra hand, att den utformas med ett rakt skaderekvisit, d v s med en presumtion för offentlighet så att sekretess endast kan göras gällande om det kan antas att skada uppstår.

Om en ny sekretessbestämmelse skulle införas tillstyrker TU att den inte ska innebära någon begränsning av meddelarfriheten.

TU tillstyrker vidare bedömningen att CVE ska betraktas som självständig i förhållande till Brottsförebyggande rådets övriga verksamhet. Det innebär alltså att en eventuell sekretessbestämmelse endast ska kunna tillämpas inom stödfunktionens egen verksamhet och inte gälla för Brå:s verksamhet i övrigt.

b) Sekretess för uppgifter om personnummer och födelsedatum i personaladministrativ verksamhet hos CVE

I betänkandet föreslås att personal vid CVE ska omfattas av sekretessregleringen om personnummer och födelsedatum i personaladministrativ verksamhet enligt 39 kap 3 § tredje stycket OSL. Detta

sker genom ett tillägg till den uppräknig av myndigheter som sedan tidigare omfattas av sådan sekretess i 10 § offentlighets- och sekretessförordningen.

Syftet med regleringen är att ge offentliganställda skydd mot hot och trakasserier. Detta är i grunden givetvis ett demokratiproblem som måste tas på stort allvar.

TU konstaterar samtidigt att listan över myndigheter i 10 § som, helt eller delvis, omfattas av regleringen nu börjar bli väldigt lång och upptar snart ett 40-tal myndigheter – allt från domstolarna till Centrala Studiestödsnämnden, Skatteverket och Statens servicecenter.

Detta konstaterande ska ses i perspektivet av att det, när bestämmelsen ursprungligen infördes, uttalades att sekretessen skulle begränsas till att gälla på områden där ”det finns ett mera påtagligt behov av sekretesskydd” och där ”de anställda på grund av arbetets karaktär regelmässigt utsätts för hot och trakasserier”. (Prop 1993/94:165 s 34).

TU kan ha viss förståelse för ett antaget skyddsbehov i fråga om CVE, men konstaterar samtidigt att verksamheten inte är beslutande utan endast rådgivande till de reella beslutsorganen vid fördelning av offentliga medel. Om den tilltänkta utvidgningen av listan i 10 § offentlighets- och sekretessförordningen har täckning i det ovan nämnda förarbetsuttalandet bör därför provas nogsamt.

c) En ny sekretessbrytande bestämmelse

Utredningen konstaterar att stödfunktionen hos CVE, för att kunna fullgöra fördjupande granskningar, kommer att behöva inhämta uppgifter från andra stödorgan, framför allt från brottsbekämpande myndigheter. Ett sådant uppgiftsutlämnande hindras i dag av sekretess enligt 35 kap 1 § OSL.

Utredningens bedömning är vidare att den generalklausul som finns i 10 kap 27 § OSL och som, efter en intresseavvägning, kan medge ett uppgiftsutlämnande inte är tillräckligt.

Utredningen föreslår därför en särskild sekretessbrytande bestämmelse i 35 kap 10 d § OSL som möjliggör ett utlämnande till CVE i ärenden om ”fördjupad granskning”. I bestämmelsens andra stycke avgränsas utlämnandet till att ett utlämnande endast får ske om ”om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda”.

TU tillstyrker förslaget, men noterar att den intresseavvägning som stipuleras i andra stycket till sin ordalydelse är densamma som redan finns i generalklausulen i 10 kap 27 §. TU ställer sig därför något frågande till om

förslaget innebär någon skillnad jämfört med nuvarande regleringen på annat sätt än att CVE uttryckligen anges.

Tidningsutgivarna

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist